

Sayı : MSK.00.052/11-09/95

07.03.2024

Konu : Toplu Sözleşme İkramiyesi

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Çalışma Genel Müdürlüğüne

Bilindiği üzere Anayasa'nın 'Sendika kurma hakkı' başlıklı 51 inci maddesinin birinci fıkrası; "*Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir. Hiç kimse bir sendikaya üye olmaya ya da üyelikten ayrılmaya zorlanamaz*" şeklinde düzenlenmiştir. Anayasada teminat altına alınan sendika kurma hakkının özünde **üyelerin** hak ve menfaatlerini korumak, ekonomik ve sosyal haklarını iyileştirmek olduğu açıkça ifade edilmiştir.

Buna ilave olarak, Anayasa'nın 'Toplu iş sözleşmesi ve toplu sözleşme hakkı' başlıklı 53 üncü maddesinde "*Memurlar ve diğer kamu görevlileri, toplu sözleşme yapma hakkına sahiptirler.*" şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir. Yine maddenin devamında anayasal güvenceyle; **toplu sözleşme hakkının kapsamı**, istisnaları, **toplu sözleşmeden yararlanacaklar**, toplu sözleşmenin yapılma şekli, usulü ve yürürlüğü, toplu sözleşme hükümlerinin emeklilere yansıtılması, Kamu Görevlileri Hakem Kurulunun teşkili, çalışma usul ve esasları ile diğer hususların kanunla düzenleneceği ortaya konulmuştur.

Anayasa'nın 90 inci maddesinde ise usulüne uygun yürürlüğe konulan uluslararası sözleşmelerin kanun hükmünde olduğu kesin bir dille belirtilmiştir. Bu minvalde, temel hak ve hürriyetler arasında sayılan sendika kurma hakkı, sendikalara özgürce üye olabilme hakkı ve diğer haklardan olan toplu sözleşme yapma hakkı da Ülkemiz tarafından da imzalanan ILO'nun 87, 98 ve 151 sayılı Sözleşmelerince de uygulamaya esas alınacak şekilde teminat altına alınmış durumdadır.

Yine Anayasa'nın 128 inci maddesi uyarınca memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerinin kanunla düzenleneceği ifade edilirken; malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümlerinin istisna kapsamında saklı tutulduğu, Anayasa tarafından bizatihi toplu sözleşme taraflarına "belirleme" ve "toplu sözleşmelerin özerkliği" ilkelerine istinaden hakları belirleme yetkisinin devredildiği açıkça ifade edilmiştir.

Tarafınızca da yakından takip edildiği üzere, 2024-2025 yıllarına ilişkin kamu görevlilerinin geneline yönelik mali, sosyal ve özlük hakları ile "Toplu Sözleşme

İkramiyesinin” hüküm altına alındığı 7. Dönem Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararı, 01.01.2024 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiş ve uygulanmaya başlamıştır.

2005 yılından beri farklı adlar altında ödenmesi devam eden, sendikal örgütlenmenin ve örgütlenme oranının artmasında birincil rol oynayan Toplu Sözleşme İkramiyesi, içerisinde Sayıştay Başkanı’ndan Hazine ve Maliye Bakanlığı’na, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’ndan Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı’na kadar temsilcilerin bulunduğu Hakem Kurulunca, 7. Dönem Hakem Kurulu Kararı’nın 22 nci maddesine istinaden 375 sayılı KHK’nın ek 4 üncü maddesi uyarınca aylık 707 gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda ödenmesine yönelik hüküm kayıt altına alınmıştır.

5 Mart 2024 tarihli ve 32480 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan, başvurucusu Cumhuriyet Halk Partisi olan Anayasa Mahkemesi’nin 18/01/2024 tarihli 2023/12 E., 2024/12 K. sayılı Kararı ile 375 sayılı KHK’nın ek 4 üncü maddesinin ikinci ve dördüncü fıkrası iptal edilerek toplu sözleşme ikramiyesi uygulaması noktasında kamuoyu tarafından yankı bulmuş ve kamu görevlilerimiz tarafından tereddüt oluşmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti’ni sosyal bir hukuk devleti olarak belirleyen Anayasa’nın 2 nci maddesi de toplu sözleşme hakkı kapsamında *toplular sözleşmenin özerkliğini* güvence altına almıştır. Anayasa’nın 53 ve 128 inci maddesinden de dayanağını alan ve 4688 sayılı Kanun’un 28 inci maddesi kapsamında Kamu Görevlileri Sendikalarına “*katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, ek ödeme, toplu sözleşme ikramiyesi, fazla çalışma ücreti, harcırah, ikramiye, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ve diğer mali ve sosyal hakları*” düzenlemede **özerk bir alan ve yetki** tanıyan kanun hükümlerinin ve bu kanun hükümlerine dayanak sağlayan uluslararası sözleşmelerin yok sayılarak, Anayasa Mahkemesi’nin iptal kararına ilişkin Toplu Sözleşme hükümlerinin uygulanmasında eksik yorumlar yapılması çok büyük hatalara ve kamu görevlilerimiz nezdinde mağduriyetlere yol açacaktır.

Diğer taraftan, Anayasa Mahkemesi’nin yeni hüküm tesis etmeye yönelik yetkisi olmadığı dikkate alınarak; mevcut yürürlük tarihi 01.01.2024-31.12.2025 tarihleri arasında ve **kesin olan toplu sözleşme hükmündeki** 7. Dönem Kamu Görevlileri Hakem Kurulu Kararı’nın ilgili hükmünün yürürlükte olması tereddütleri ortadan kaldırmaktadır. Nitekim, 1 Ağustos 2023 tarihi itibarıyla toplu sözleşme görüşmeleri sırasında, toplu sözleşme ikramiyesinin mevcut Kanun’da varlığı ve toplu sözleşme metninin oluşturulması sırasında atıf yapılması mecburiyeti nedeniyle toplu sözleşme hükmü oluşturulmuştur. Toplu sözleşmenin özerkliğini ve hükümlerinin hukuki statüsünü kaybetmesine neden olabilecek

olumsuz yorumların, toplu sözleşme hakkına ve tarafların anlaşarak getirdiği ve Hakem Kurulunda karar altına alınan hükümlerine hanel getireceği de izahtan varestedir.

Toplu Sözleşmedeki hükümlerinin esas ve usullerini yeniden belirlemeye yönelik karar alınması ya da hükümlerin kısıtlanması, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87, 98 ve 151 sayılı sözleşmeleri, Avrupa Sosyal Şartı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasa'nın 51 ve 53 üncü maddelerinde güvence altına alınmış olan kamu görevlilerinin sendika hakkı ve toplu sözleşme hakkıyla da çelişeceği unutulmaması gereken başka bir husustur.

Bu çerçevede, yukarıda bahsedilen Anayasa ve Kanun hükümleri ile uluslararası sözleşmeler kapsamında, anayasal güvence altındaki toplu sözleşme hakkı ile toplu sözleşmenin özerk yapısı gereği **01.01.2024–31.12.2025 tarihlerini kapsayan 7. Dönem Hakem Kurulu Kararı'nın** yürürlükte olmasına ve toplu sözleşme ikramiyesi ödenmesine dair hükmün mevcut Karar'da yer almasına bağlı olarak, toplu sözleşme ikramiyesinin kamu görevlilerine ödenmesine devam edilmesine yönelik görüşün sunulması ve düzenleyici işlemlerin ivedilikle yapılmasını 2 Milyondan fazla kamu görevlisinin mağdur olmaması adına beklediğimizi ve yapılan iş ve işlemlerle ilgili tarafımızın bilgilendirilmesi hususu ifade eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dileriz.

Ramazan ÇAKIRCI
Genel Başkan Yardımcısı

Hacı Bayram TONBUL
Genel Başkan Yardımcısı